

□□□□□□□□□□□□

El-Kuddûs (Celle Celâlühû)

Allah'ü Teâlâ hazretleri "El-Kuddûs" sıfatıyla muttasıftır. Bu tenzihiyyet sıfatıdır. Kur'an-ı Kerim'de: "**Mukaddes olan o'dur.**" (Onun Yüce zâtı, bütün noksanlardan münezzehtir, uzaktır.) (Haşr 59/23) "**Göklerdeki ve yerdeki her şey, mülkün sahibi, mukaddes, mutlak güç sahibi, hüküm ve hikmet sahibi olan Allah'ı tespih eder.**" (Cum'a 62/1) ayet-i kerimeleriyle bu sifata dikkat çekilmiştir.

Sözlükte "temiz olmak" manasındaki kuds kökünden türemiş mübalağa bildiren bir sıfat olan Kuddûs "tertemiz, pak, kusurdan arınmış" demektir. Mescidi Aksa için kullanılan "Beyt'ül Makdis" ifadesi oraya girenlerin günahlarının temizlenmesi manasındadır. Cennet için kullanılan "Hazîret'ül Kuds" ifadesi dünyanın sıkıntı ve afetlerinden temiz olması manasındadır. Kısaca "kuds" kelimesi temizlenmek, temiz olmak, münezzehtir.

Buna göre: O Allah'ü Teâlâ hazretleri mukaddes, muazzam ve bütün kötü sıfat ve durumdan münezzehtir. Yarattıklarından herhangi birinin kendisine benzemesinden veya kendisinin

yarattığı mahlukatına benzemesinden beri olup bütün noksanlıklardan ve kemaline zıt olan her şeyden salim ve selamette olandır.

Gerek lügat uleması gerek Esmâ-i Hüsna ile ilgilenen alimler, Kuddûs'ün sadece zâtı ilahiye için kullanıldığı ve "her türlü eksiklik ve kusurdan münezzehe olma" manasına geldiği hususunda görüş birliği içindedirler.

Allah'ü Teâlâ hazretlerini münezzehe tutma hususunda ulema genel bir tarif ortaya koymuşlardır. Buna göre Allah'ü Teâlâ hazretleri, noksanlık hangi şekilde ve ne taraftan olursa olsun ondan münezzehe tutulur: kendisinin eşi, benzeri veya dengi veya ululukta onun gibisi veya rakibi veya zıttı bulunmaktan münezzehe ve yücedir; En mükemmel, en yüce ve en geniş sıfatlarla muttasıf olduğu halde sıfatlarından herhangi birinde noksanlık bulunmaktan veya herhangi bir sıfat konusunda noksan olmaktan münezzehe ve yücedir. Aynı zamanda tenzihîyet sadece noksanlıklardan beri tutmak demek değildir. Yücelik ve azamet sıfatlarını Allah'ü Teâlâ hazretleri hakkında sabit kılmak da tenzihîyetin tamamındandır. Zira tenzihîyet: ondan başkasını irade edip, bununla onun kemali hakkında ki kötü düşüncelerden muhafaza etmeği kast etmektir. Cahiliyye ehlinin Allah'ü Teâlâ'yı celaline yakışmayacak şekilde kötü tasavvurlarla zannetmesi gibi.

Bir kul rabbini sena ederek "Sübhanallah" veya "Tekaddesallah" veya "Teâlallah" dese onu bütün noksan sıfatlardan beri ve uzak, bütün kemal sıfatlarla da muttasıf kılmış olarak sena etmiş olur.

Kuddûs, yukarıda belirttiğimiz iki âyet-i kerimede Allah'ı Teâlâ'ya izâfe edilmiş, bir âyet-i kerimede de meleklerin Cenâb-ı Hakk'ı takdis ediş ifadesi yer almıştır (el-Bakara 2/30).

Hiz. Âişe (radiyallahu anha)'den nakledilen hadis-i şeriflerin birinde Rasûl-i Ekrem (sallallahu aleyhi vesellem)'in namazdaki rûkû ve secdelerinde zaman zaman, "Sübbûhun kuddûsün rabbü'l-melâiketi ve'r-rûh" (Ey münezze ve yüce olan Allah'ım! Ey meleklerin ve Cebrâil'in rabbi!) şeklindeki zikir tekrar ettiğı belirtilmiş [1], bir diğesinde Rasulüllah'ın yataktan kalkınca onar defa okudu

ğ
u dua ve zikir içinde şu cümlelerin de yer aldığı ifade edilmiştir: "Sübhânell

â
hi ve bi-hamdih s

ü
bh

â
ne

,
l-meliki

,
l-kudd

û
s

"
(Allah

'i
y

ü
celtip

ö
vg

ü
yle anar

l
m, g

ö
r

ü
nen ve g

ö
r

Ü
nmeyen
â
lemlerin sahibinin, O
,
nun m
Ü
nezzeh z
â
t
I
n
I
n her t
Ü
rl
Ü
eksiklik ve kusurdan uzak oldu
ğ
unu kabul ederim.
[\[2\]](#)

Kuddûs kavramı gerek Kur'an-i Kerimde gerek hadis-i şerif rivayetlerinde genellikle tesbih kavramıyla birlikte yer almıştır. Zât-ı ilâhiyyeyi her çeşit kusur ve eksiklikten tenzih etmeye dayanan manaları arasında ise pek fark yoktur. Ebû Abdullah el-Halîmî zâtın tenzih açısından ne olduğunu söylemeye takdis, ne olmadığını söylemeye de tesbih demiştir (el-Minhâc, I, 197). Ebü'l-Bekâ el-Kefevî de aynı şeyi ifade etmekle birlikte tesbihin ibadetlerle, takdisin mârifet ve inan

a ger
ç
ekle
ş
ti
ğ
ini belirtmi
ş
tir (el-K
ü
llyy
â

çl

t, s. 297-298).

Abdülkerîm b. Hevâzin el-Kuşeyrî, tasavvufî bir yaklaşımla kuddûs isminden kulun alabileceği nasibi şöyle ifade etmiştir: “Kuddûs isminin muhtevasını tam anlamıyla kavrayan kimse Allah rızası uğruna nefsinin aşağı arzulara uymaktan, servetini haram şüphesinden, zamanını O’na muhalefet etme kirinden, kalbini dünya alâkalarının sebep olacağı lekelerden, ruhunu fânî mekânlarda barınmaktan ve içindeki gücü yabancı ilgilerden uzak tutar. Böyle bir kişi, Allah’a yaptığı kulluğun mânevî muhtevasıyla hiçbir yaratığa kul olma zilletine düşmez; O’nu müşahede ettiği kalbiyle hiçbir mahlûka tazimde bulunmaz; elinde bulunan bir dünya nimetini yitirmekten etkilenmez ve tuttuğu yoldan Allah’a ulaşmadan geri dönmez (et-Ta’bîr fi’t-tezkîr, s. 28).

Kuddûs, Allah’a nispet edilen zâtî-selbî (tenzîhî) isimler grubu içinde mütalaa edilir ve “izzet, şeref, h

ü

k

ü

mranl

l

k bak

l

mından en yüce” mânasındaki alî ismiyle anlam yakınlığı içinde bulunur.

---

[1] Müsned, VI, 35, 94, 115; Ebû Dâvûd, “Şalât”, 147

[\[2\]](#) Ebû Dâvûd, “Edeb”, 101